

Öt erdélyi prózaíró

A válogatásunkban szereplő öt novellista mindegyike jeles és jellegzetes képviselője a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján indult román írónemzedéknek. Más szóval: inkább generációs jegyek kötik őket össze, nem pedig az a fajta „erdélyi sajátosság”, ami az Erdélyben illetve a Bánságban született elődeiket jellemezte (I. Slavici, I. Agârbiceanu, L. Rebreanu, Pavel Dan, A. Buzura, N. Breban, S. Titel, I. Lăncrănjan).

Időközben tudniillik lezajlott az a folyamat, amely a „prózasztílusok” közeledéséhez, egyneműsödéséhez vezetett. A '80-asok nemzedékénél ez még hangsúlyosabb, hiszen tagjai a posztmodern mellett kötelezték el magukat. Némelyikük – például Gheorghe Crăciun – egyenesen kísérleti prózát művel, aminek okán alapjaiban módosult, új irányt vett az epikai beszédmód is.

A posztmodern próza szakított a hagyományos klisékkel és szabályokkal. Kilépett a régi, szűk korlátok közül, nem *beavatni* akar, hanem *kommunikálni*. A mindennapi élet *megírhatósága* érdekli; nem az *átélésre* törekszik, hanem *autentikusságra*. Ioan Groșanul szólva: „az élet határozza meg a szöveget”, ám az önreflexív hajlam a nyolcvanas évek óta jóval erősebb, mint a – mégoly ironikus – külső hivatkozás- vagy utaláskényszer. Az elméleti meg a kísérletező kedv persze pillanatra sem nyomja el az *elbeszélés*, kivált az *írás* örömet. A nemzedék tagjai számára az *írni* és a *létezni* szinonim fogalmak. Ez az ontológikus tét teszi oly súlyossá, drámaivá ezeket az amúgy fikciós-metafikciós meg nyelvi játékokban is bővelkedő szövegeket. Alexandru Vlad prózája kiváló példa erre.

Daniel Vighi s főleg Viorel Marineasa novellái bizonyos fokig egy tájegységhez, a Bánsághoz kötődnek. Ám ez a „regionalizmus” szerves elemévé válik a posztmodern narrációnak. A vidék kultúrájába ágyazott, szinte mesébe illő, különös bájú világ az övék: át- meg átszövik személyes elemekkel és a sajátos közép-európai létforma toposzaival. Írásaik ezt a finoman adagolt „kultúranyagot” strukturálják élvezetessé és oly autentikussá.

Az elején szót ejtettünk a „prózasztílusok” – amúgy természetes – posztmodern egyneműsödéséről. Ez azonban nem jár együtt az értékek egybemosásával, alkotói személyiségvesztéssel. Éppen ellenkezőleg. A román prózának sohasem volt még annyi markáns, sajátos arcélú, elméletileg is felkészült, kísérletező kedvű tehetsége, mint manapság. A válogatásunkban szereplő öt író a bizonyosság rá.

C. Mouru

NÉMETI RUDOLF fordítása